

**Анализ за динамиката на заетостта, безработицата и наетите лица в
секторите от националната икономика, за които кадри подготвя Стопански
факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски"**

Анализирайки данните на Агенцията по заетостта и Националния Статистически Институт обявени чрез докладите "*Наети лица и средна брутна работна заплата през третото тримесечие на 2017 година*" и "*Основни резултати от наблюдението на работната сила през третото тримесечие на 2017 година*" можем да извадим следните по-важни изводи относно динамиката на заетостта, безработицата и наетите лица в секторите от националната икономика, за които кадри подготвя Стопански факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски".

I. Обобщени показатели

Коефициентът на икономическа активност за населението на възраст 15 - 64 навършени години е 72.8% - с 3.7 процентни пункта по-висок в сравнение с третото тримесечие на 2016 година.

Коефициентът на заетост за населението на възраст 15 - 64 навършени години е 68.5%, като в сравнение със същото тримесечие на 2016 г. се увеличава с 4.3 процентни пункта.

Коефициентът на безработица е 5.8%, или с 1.2 процентни пункта по-нисък в сравнение с третото тримесечие на 2016 година.

Икономически неактивните лица на възраст 15 - 64 навършени години са 1 250.0 хил., или 27.2% от населението в същата възрастова група. От тях 103.0 хил., или 8.2%, са обезкуражени лица.

II. Заетост

През третото тримесечие на 2017 г. *общият брой на заетите лица* на възраст 15 и повече навършени години е 3 225.0 хил., от които 1 719.9 хил. са мъже

и 1 505.1 хил. - жени. Относителният дял на заетите лица от населението на възраст 15 и повече навършени години е 53.2%, като в сравнение със същото тримесечие на 2016 г. се увеличава с 3.3 процентни пункта. При мъжете този дял е 59.1%, а при жените - 47.8%.

През третото тримесечие на 2017 г. *заетостта в отделните възрастови групи* е следната:

- Заетите лица на възраст 15 - 64 навършени години са 3 142.0 хиляди. Коефициентът на заетост за населението в същата възрастова група е 68.5% (72.2% за мъжете и 64.7% за жените).
- Коефициентът на заетост за населението на възраст 15 - 29 навършени години е 44.0% (49.6% за мъжете и 38.1% за жените).
- Коефициентът на заетост за населението на възраст 20 - 64 навършени години е 73.0%, съответно 76.9% за мъжете и 69.0% за жените. Спрямо третото тримесечие на 2016 г. този коефициент е по-висок с 4.5 процентни пункта, като увеличението при мъжете е с 4.9 процентни пункта, а при жените - с 4.0 процентни пункта.

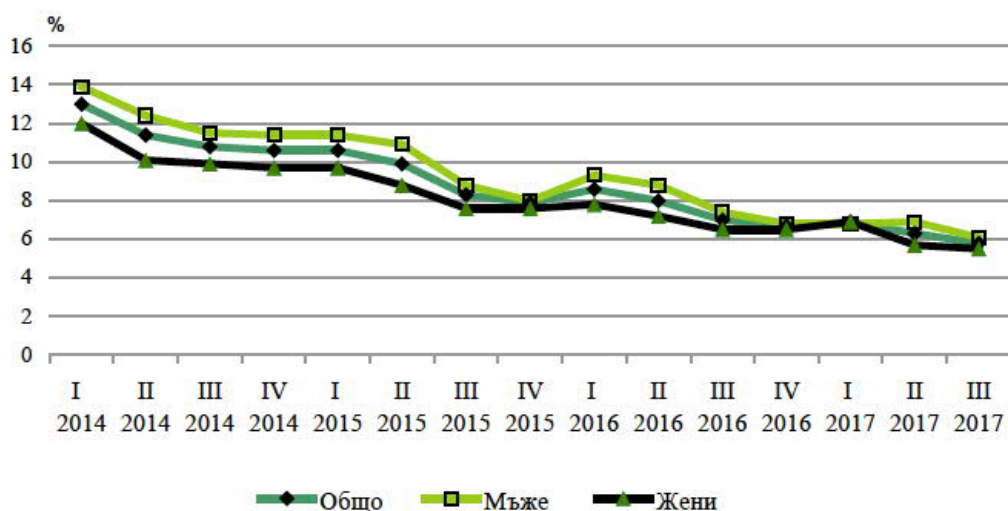
III. Безработица

През третото тримесечие на 2017 г. *броят на безработните лица* е 200.2 хил., а *коефициентът на безработица* - 5.9%, като в сравнение с третото тримесечие на 2016 г. броят на безработните лица намалява с 12.6%, а коефициентът на безработица - с 1.2 процентни пункта.

През същия период коефициентът на безработица намалява с 1.3 процентни пункта при мъжете и с 1.0 процентни пункта при жените, като достига съответно 6.1% за мъжете и 5.5% за жените. От общия брой на безработните лица през третото тримесечие на 2017 г. 112.4 хил. (56.2%) са мъже и 87.8 хил. (43.8%) - жени.

От всички безработни лица 17.6% са с висше образование, 49.8% - със средно, и 32.6% - с основно и по-ниско образование. Коефициентите на безработица по степени на образование са съответно 3.4% за висше образование, 5.1% за средно образование и 15.0% за основно и по-ниско образование.

През третото тримесечие на 2017 г. коефициентът на безработица за възрастовата група 15 - 29 навършени години е 9.9% - с 1.9 процентни пункта по-нисък в сравнение с третото тримесечие на 2016 година. При мъжете коефициентът на безработица (15 - 29 навършени години) намалява с 2.3 процентни пункта, а при жените - с 1.3 процентни пункта, като достига съответно 10.3% за мъжете и 9.4% за жените.

Фиг.1 Коефициенти на безработица по пол и тримесечия.
Източник: Национален Статистически Институт

Отчитайки средно месечния прираст на безработни лица в региона на Югозападна България трябва да отчетем следни факти (Таб. 1):

- За 2017 г. в сравнение с 2016 г. се наблюдава отрицателен прираст на безработните лица в региона. За Благоевград той се равнява на -21,2%, София (област) – 22% и за София (град) – 13,6 %. Тези стойности за региона са в синхрон с наблюдаваното за страната като цяло (-18, 1%) като можем да отбележим, че центровете в региона регистрират по-голям спад. Най-голям в София (област) и Благоевград, като спадът в безработицата е най-слаб в София (град), но това се компенсира от най-ниското равнище на безработица за страната (само 2,2% при 7,3% за страната като цяло).
- Спадът на безработицата в Благоевград спрямо 2016 г. е шестия по сила в национален мащаб. От 28 областни центрове по-висок спад на безработицата

имат само - Смолян, Перник, Стара Загора, Ямбол, Добрич, София (област), като при само при два от тях (Смолян и Перник) този спад в по-голям с над 2% от регистрираното за Благоевград.

- *Равнището на безработица в региона показва стойности по-високи от средните за страната.* При национално ниво от 7,3% нивото на безработица в региона е най-висока в Благоевград – 10,2%, последвано от София (област) с 8,4%. София (град) регистрира най-ниското ниво в страната от 2,2 %, над три пъти по-ниско от националното.
- *Въпреки високите нива на безработица в региона не можем да не отбележим, че спрямо 2016 г. се наблюдава техния спад.* Той е най-силен за Благоевград -2,7%, последван от София (област) с -2,4% и най-слаб за София (град) -0,2%. Тези нива на спад са по-високи от средното за страната от -1,6%, като резултата на Благоевград е шестия най-добър за страната след Смолян, Видин, Враца, Монтана и Плевен.

Таб.1 - Средномесечен брой на регистрираните безработни лица в бюрата по труда и равнище на безработица за периода януари-декември 2017 г.(прираст спрямо 2016 г.) по региони в страната.

Средномесечен брой на регистрираните безработни лица в бюрата по труда и равнище на безработица за периода януари-декември 2017 г. Прираст спрямо същия период на 2016 г.					
Показатели	Брой безработни лица	Прираст		Равнище на безработица*	Прираст
		Брой	%		п.п.
За страната	240 139	-53 113	-18,1	7,3	-1,6
Благоевград	15 431	-4 150	-21,2	10,2	-2,7
Бургас	9 498	-2 249	-19,1	5,0	-1,2
Варна	10 460	-2 261	-17,8	4,7	-1,0
Велико Търново	7 570	-1 640	-17,8	7,0	-1,5
Видин	6 732	-1 404	-17,3	17,8	-3,7
Враца	11 309	-2 354	-17,2	15,1	-3,1
Габрово	2 477	-498	-16,7	4,6	-0,9
Добрич	5 616	-1 672	-22,9	7,0	-2,1

Кърджали	6 819	-794	-10,4	11,2	-1,3
Кюстендил	5 434	-895	-14,1	9,5	-1,6
Ловеч	6 676	-1 318	-16,5	11,9	-2,4
Монтана	9 223	-2 041	-18,1	15,4	-3,4
Пазарджик	12 094	-2 669	-18,1	10,5	-2,3
Перник	3 566	-1 126	-24,0	5,9	-1,8
Плевен	12 275	-3 221	-20,8	11,4	-3,0
Пловдив	17 181	-3 630	-17,4	5,7	-1,2
Разград	6 338	-1 362	-17,7	12,2	-2,6
Русе	6 620	-1 195	-15,3	6,4	-1,2
Силистра	6 178	-739	-10,7	13,6	-1,6
Сливен	9 915	-1 902	-16,1	12,7	-2,4
Смолян	6 534	-2 330	-26,3	11,2	-4,0
София	9 201	-2 600	-22,0	8,4	-2,4
София (столица)	14 846	-2 339	-13,6	2,2	-0,4
Стара Загора	8 303	-2 504	-23,2	5,6	-1,7
Търговище	6 846	-794	-10,4	13,9	-1,6
Хасково	8 481	-2 289	-21,3	8,1	-2,2
Шумен	9 658	-1 684	-14,8	12,7	-2,2
Ямбол	4 858	-1 454	-23,0	8,7	-2,6
*Определя се като дял на регистрираните безработни лица в бюрата по труда към икономически активното население 15-64 г., установено при Преброяване 2011 г.					

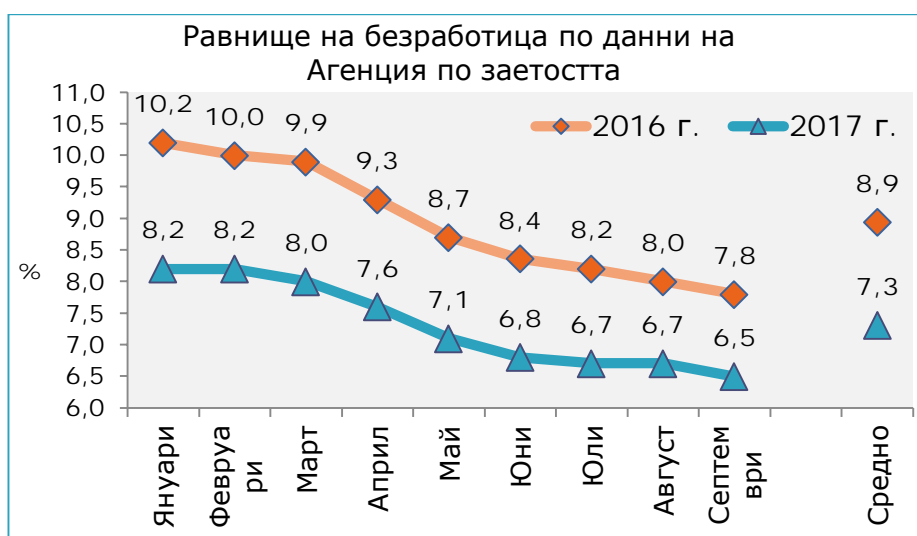
Източник: Агенцията по заетостта

Статистиката на Агенция по заетостта *показва, че равнището на безработица бележи ежесмесна отрицателна разлика спрямо 2016 г. В края на септември 2017 г. се достига нивото на безработица, отчетено през април 2008 г.*

Данните от **Наблюдението на работната сила***, провеждано от НСИ сочат, че през третото тримесечие на 2017 г. коефициентът на безработица (15-64 г.) е 5.9%, отчитайки намаление от 1.2 процентни пункта спрямо година по-рано.

*http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/LFS2017q3_NMVIBVL.pdf

Анализирайки тренда на безработица през деветмесечието на 2017 г. (Фиг. 2) не можем да не отбележим неговия отчетлив тренд на спад – от 8,2% в м. януари на 6,5% през м. септември 2017 г. Тази динамика е напълно в синхрон с наблюдаваното през същия период на 2016 г., макар и с по-ниска сила – за деветмесечието на 2016 г. спадът е с 2,4 пункта, докато за 2017 г. той е с 1,7 пункта.

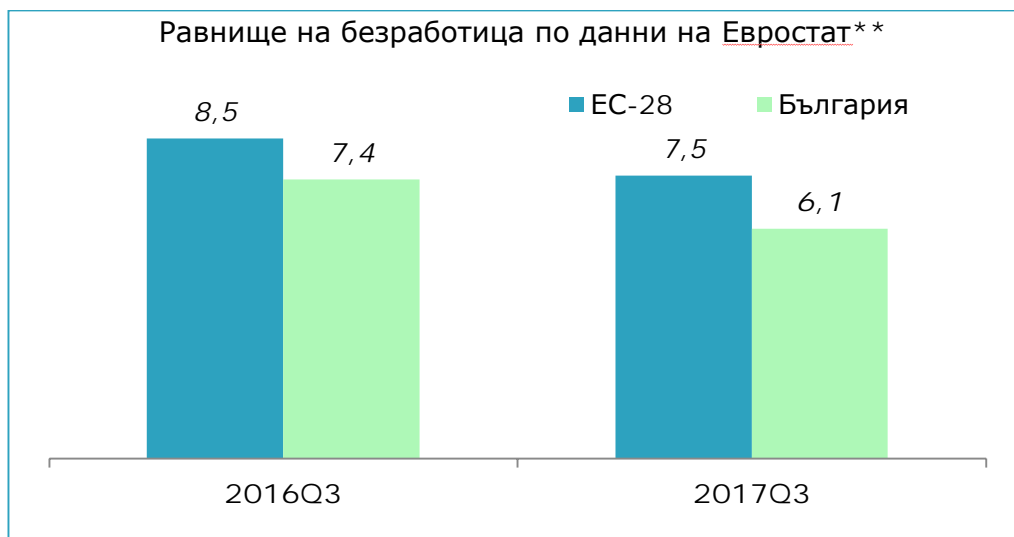

Фиг. 2 – Равнище на безработица изчислено като процент на регистрираните безработни лица от икономическо активното население между 15–64 г., установено при Преброяване 2011 г. Източник: Агенцията по заетостта

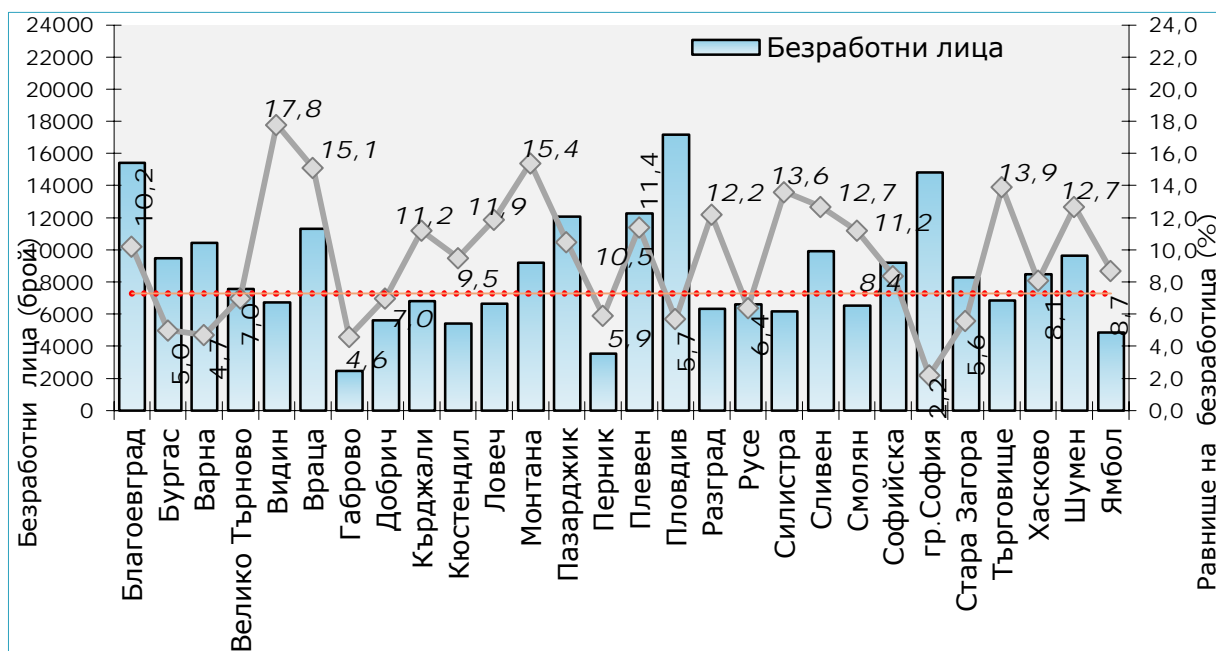
Равнището на безработица в България третото тримесечие на 2017 г с по-ниско от средното за Европейския съюз – 6,1% в национален мащаб при 7,5 на общностно ниво (Фиг.3). Това наблюдение може да се определи като закономерно сравнявайки го с регистрираното за същия период на 2016 г. – 8,5% за национално при 7,4% за общностно ниво.

Ниското ниво на безработица на национално ниво не трябва да се разглежда в крайната му съдържателност, особено когато се акцентира върху разбивката му по региони в страната (Фиг.4). Анализирайки региона на Югозападна България трябва да отчетем, че най-високата безработица се

регистрира за Благоевград – 10,2%, последвана от София (област) – 8,4% и София (град) – 2,2%. Освен че Благоевград регистрира най-високото ниво на безработица, то е чувствително по-високо от средното за страната – 10,2% при 6,5 % в национален мащаб.

Фиг. 3 – Равнище на безработица изчислено като процент на безработните лица от активното население. Източник: Агенцията по заетостта; **http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_q&lang=en

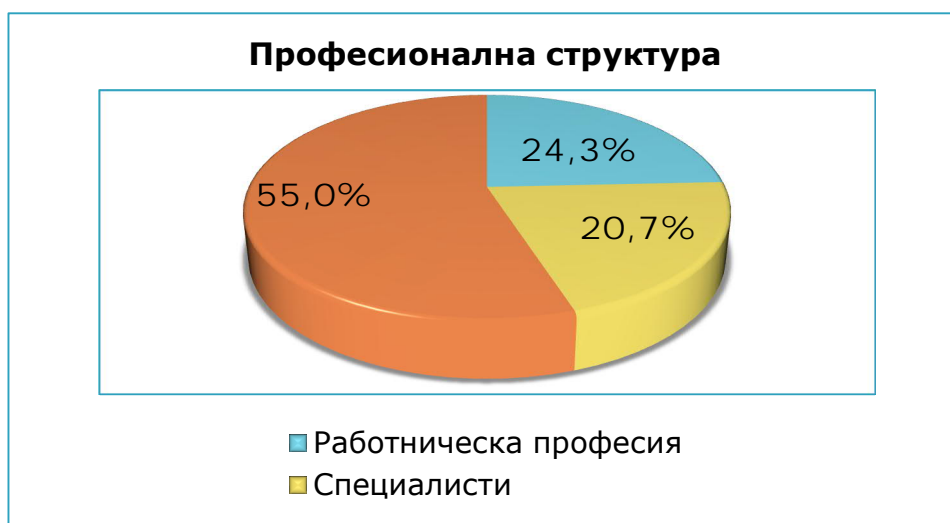
Фиг.4 - Данни за броя безработни лица и равнището на регистрирана безработица по области по данни на Агенцията за заетостта. Източник: Агенцията по заетостта

Годишното сравнение не показва съществени различия в професионалната и образователна структура на регистрираните безработни лица през деветмесечието на 2017 г. (Фиг.5 и 6). От лицата без квалификация преобладава дялът на тези с основно и по-ниско образование, докато значителна част от безработните със средно образование са придобили професионална насоченост.

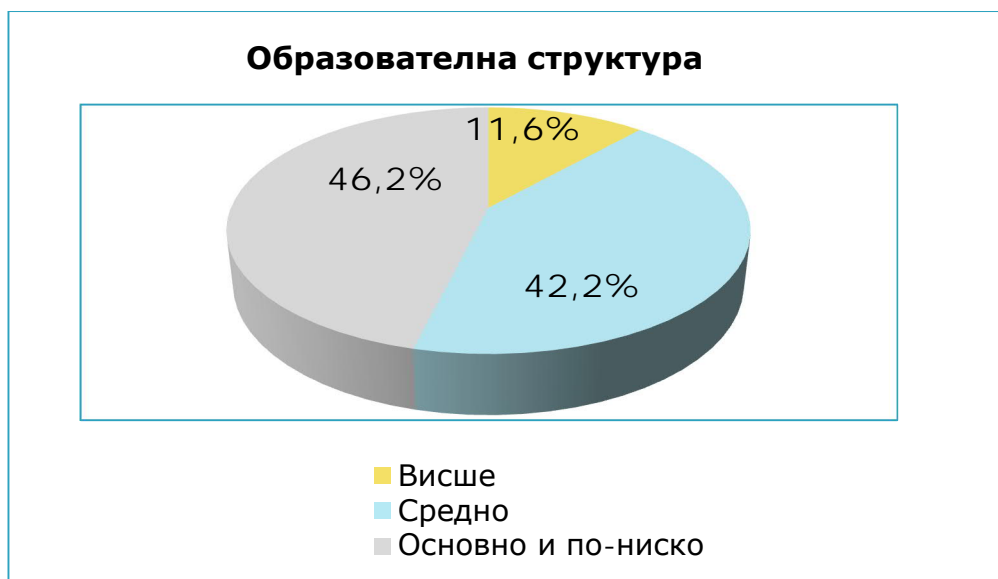
Прави впечатление, че в структурата на безработицата в страната за деветмесечието на 2017 г. присъствието на притежаващите висше образование:

а) е с относително най-нисък дял – в професионално отношение безработицата при специалистите е 20,7% при същия показател в категория “без квалификация” от 55%;

б) горепредставената тенденция още повече се подкрепя когато погледнем образователната структура на регистрираните безработни. На 11,6 % от безработните с висше образование се съпоставят 42,2,% със средно и 46,2% с основно и по-ниско. Този над близо четири пъти по-висок дял на безработицата при по-ниските степени на образование показва, че и през 2017 г. наличието на висше образование е сериозна предпоставка за успешно включване на пазара на труда или погледнато от перспективата на университетите у нас **не може да твърдим**, че последните “произвеждат” безработица.

Фиг. 5 - Професионална структура на безработните лица през деветмесечието на 2017 г. Източник: Агенцията по заетостта

Фиг. 6 - Образователна структура на безработните лица през деветмесечието на 2017 г. *Източник: Агенцията по заетостта*

Регистрирани продължително безработни лица

По данни на Агенция по заетостта, средномесечният брой на продължително безработните над 1 г. е 91 740, като намалява съществено спрямо деветте месеца на 2016 г. - с 26.0%. Същата тенденция се наблюдава и в дяловото изражение – продължително безработните заемат 38.2% в общата структура на регистрираните безработни лица (при 42.3% през 2016 г.).

Професионалната и образователна структура са формирани в най-голяма степен от лица без квалификация (69.5%) и лица с начално и по-ниско образование (65.0%).

Териториалното разпределение на продължително безработните лица, като дял от общия брой безработни в съответната област показва, че най-голям е дялът им в следните области: Видин (59.1%), Монтана (56.7%), Търговище (56.5%), Враца (52.8%), Шумен и Разград (по 50.9%) и др. Най-нисък дял се наблюдава в областите: София-град (5.0%), Габрово (18.1%), Бургас (18.6%) и др.

IV. Наети

Спрямо края на второто тримесечие на 2017 г. (Таб.2) най-голямо намаление на наетите лица се наблюдава в икономическите дейности „Хотелиерство и ресторантьорство“ - със 17.7%, последвано от „Култура,

спорт и развлечения" - с 8.1%. В края на септември 2017 г. в сравнение с края на септември 2016 г. наетите лица по трудово и служебно правоотношение остават на същото ниво. Най-голямо намаление на наетите се наблюдава в икономическите дейности „Селско, горско и рибно стопанство” - с 4.0 хил., и „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети” - с 3.7 хил., а най-голямо увеличение в „Административни и спомагателни дейности” - с 5.6 хиляди. И в процентно изражение намалението е най-значително в икономическа дейност „Селско, горско и рибно стопанство” - с 5.0%, а увеличението - в „Административни и спомагателни дейности” - с 4.9%.

Наети лица по трудово и служебно правоотношение по икономически дейности през 2017 година¹

Икономически дейности	(Списъчен брой в края на месеца)		
	2017		
	юли	август	септември
Общо	2364651	2349167	2310591
Селско, горско и рибно стопанство	76434	76620	76941
Добивна промишленост	22083	21982	21818
Преработваща промишленост	512156	510896	509914
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	29756	29724	29691
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	35932	35828	35765
Строителство	122346	121669	121947
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	398209	397536	393667
Транспорт, складиране и пощи	142456	142521	141648
Хотелиерство и ресторантьорство	164574	154798	121113
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	84733	84533	84540
Финансови и застрахователни дейности	57604	57685	57421
Операции с недвижими имоти	23414	23310	22491
Професионални дейности и научни изследвания	81094	80728	80183
Административни и спомагателни дейности	120408	120673	120230
Държавно управление; държавно обществено осигуряване	113211	113308	113292
Образование	159700	158231	164841
Хуманно здравеопазване и социална работа	142503	142498	141997
Култура, спорт и развлечения	39095	38311	35544
Други дейности	38943	38316	37548

¹ Предварителни данни.

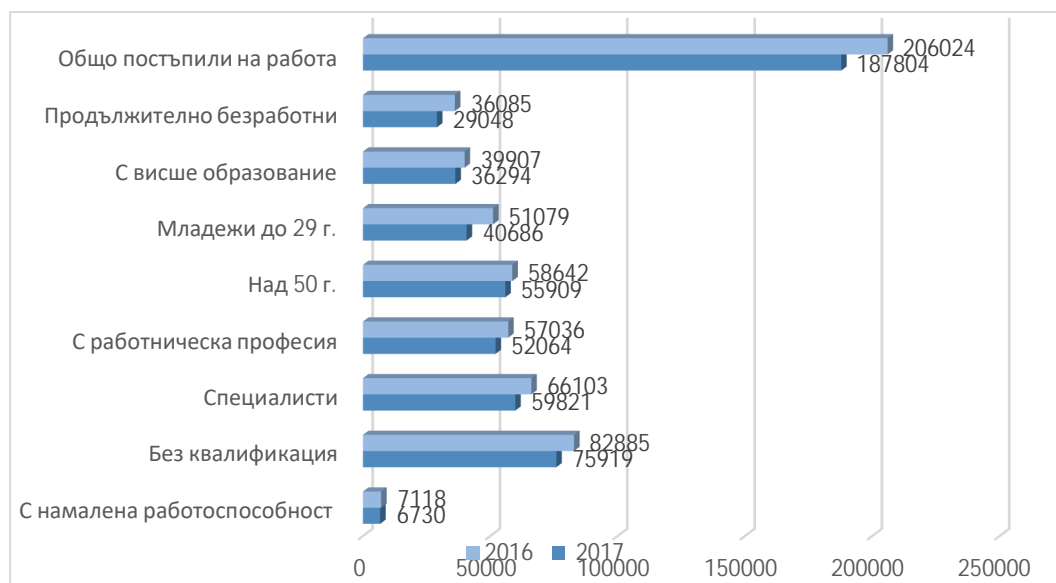
Таб.2 - Наети лица по трудово правоотношение в периода юли-септември 2017 г. Източник: Национален Статистически Институт

Профилът на заявените от работодателите работни места в периода януари-септември 2017 г. (Фиг.7) дава възможност за анализ на търсенето на

специалисти в предлаганите за обучение специалности в Стопански факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски". Икономическите дейности "Търговия" и "Хотелиерство и ресторантьорство" са на второ и трето място за най-търсени специалисти от страна на работодателите, съответно с 24 190 и 20 797 заявени работни места. Търсенето на специалисти в сферата на Административните дейности е на четвърто място, но с приблизително два пъти по-малко заявени места. Другите сфери в които факултета подготвя кадри регистрират следното търсене: 9-то място Държавно управление, 11-то Финансови и застрахователни дейности и 12-то Хуманно здравеопазване и социални дейности.

Фиг. 7 - Заявени работни места на първичен пазар по икономически дейности. Източник: Агенцията по заетостта

Фиг. 8 - Постъпили на работа лица от наблюдаваните групи на пазара на труда през деветмесечието на 2016 И 2017 г. Източник: Агенцията по заетостта

Анализът на постъпилите на работа през деветмесечието на 2017 г. (Фиг. 8) показва, че е наличен спад спрямо регистрираното през същия период на 2016 г. – от 206 024 души през 2016 г. на 187 804 през 2017 г. Този факт не бива да буди притеснение, а по-скоро би могъл да бъде интерпретиран на фона на по-ниските нива на безработица през 2017 г. в сравнение с предходната и да индикира приближаването на българската икономика до едни оптимални нива на заетост. Контекст подкрепен и от данните за намаляването през 2017 г. на продължително безработните. Регистрираният спад на постъпилите на работа е наличен и по отношение на тези с висше образование – от 39 907 души през 2016 г. на 36 294 през 2017г. Това намаление на постъпилите на работа е по-ниско за разглеждания период в сравнение с другите относителни групи:

- С работническа професия – от 57 036 на 52 034 души;
- Специалисти – от 66 103 на 59 821 души;
- Без квалификация – от 82 885 на 75 919 души.

23.11.2017 г.

гр. Благоевград

Изготвил:

/ доц. д-р Владимир Ценков /